

Asia: VN/17727/2022

Lausuntopyyntö selvityksestä - Tuomioistuinlaitoksen koulutusjärjestelmän kehittyminen : Selvitys tuomioistuinlain vaikutuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Tulisiko tuomioistuinharjoittelun nimellä tunnettu harjoittelumahdollisuus laajentaa kattamaan myös muut oikeudenhoidon toimijat? Jos, niin missä harjoittelu tulisi voida suorittaa? Mikä harjoittelun kesto tulisi olla?

Tuomioistuinharjoitteluun tulee sisällyttää pelkästään tuomioistuimissa tapahtuva työskentely, joka antaa mahdollisuuden oppia ymmärryksen ja tekemisen kautta. Vastaavasti syyttäjillä on oma järjestelmä, jolla koulutetaan syyttäjälaitokseen sijoittuvat syyttäjät (apulaissyttäjät ja heidän koulutuksensa). Muiden oikeudenhoidon toimijoiden tulisi kehittää oma koulutusjärjestelmä, eikä jakaa tuomioistuinharjoittelijoiden oppimista liian laajaksi, mikä on omiaan häiritsemään asioiden oppimista ja omaksumista. Tällä hetkellä tuomioistuinharjoittelu tuomioistuimessa kestää vain vuoden, eikä tämä aika olisi riittävä kouluttautumiseen muiden oikeudenhoidon toimijoiden toimialoille. Yhdistelmänotaarienkin puolenvuoden harjoittelu käräjäoikeuksissa on kiireinen ja vaatii nopeaa asioiden omaksumista. Heidän jälkimmäinen puolivuotensa harjoittelusta suoritetaan joko hovioikeudessa tai hallinto-oikeudessa, joissa työskentelyyn käräjäoikeudessa suoritettu harjoittelu antaa hyvät valmiudet. Tuomioistuinharjoitteluun tulisi sisällyttää pelkästään tuomioistuimissa tapahtuva harjoittelu. Mikäli sitä laajennettaisiin myös muihin oikeudenhoidon toimijoihin, tuomioistuinharjoittelun aikaa tulisi pidentää. Tämä tuomioistuinharjoittelusta maksettava alhainen palkkaus huomioon ottaen ei tue tuomioistuinharjoittelun kiinnostusta nuorten juristien keskuudessa.

2. Tulisiko tuomioistuinharjoittelijoiden valintamenettelyä tehostaa? Jos, niin miten?

Tällä hetkellä kerran vuodessa toteutettava valintamenettely on hidas ja aiheuttaa jo hitautensakin vuoksi peruutuksia paikan saaneilta. Hakumenettely ja esivalinta tulisi järjestää kahdesti vuodessa joustavoittamaan hakuja. Lisäksi tuomioistuimille tulisi palauttaa mahdollisuus itse tehdä lopullinen päätös niistä henkilöistä, jotka valitaan tuomioistuinharjoitteluun. Tällöin myös harjoittelijoiden intressi jäädä harjoittelupaikkakunnalle pidemmäksi aikaa töihin voitaisiin ottaa huomioon. Nyt enenevässä määrin tuomioistuinharjoittelijat muuttavat harjoittelun loputtua harjoittelupaikkakunnalta eivätkä ole kiinnostuneita jatkamaan työskentelyä harjoittelupaikkakunnalla.

Hakupaikkojen valintaa tulisi rajata, mikä osoittaisi hakijan olevan aidosti halukas suorittamaan harjoittelun tietyillä paikkakunnilla. Lisäksi tulisi asettaa karenssi, jolla estettäisiin turhat peruutukset.

3. Tulisiko asessoreiden valinta siirtää esivalintakoetta lukuun ottamatta tuomarinkoulutuslautakunnalta tuomioistuimille? Jos, niin miksi?

Valinnan siirtämistä tuomioistuimille tulisi harkita.

4. Tulisiko tuomioistuinten esittelijöiden nykyistä tehtävänsuorittamista tai kelpoisuusvaatimuksia muuttaa? Jos, niin miten?

Tämänhetkinen tehtävänsuorittaminen ja kelpoisuusvaatimukset kohtaavat pääosin ne vaatimukset, joita esittelijänä toimiville voidaan asettaa.

5. Olisiko käräjäoikeuksien virkarakennetta tai käräjänotaarien toimenkuvaa tarpeen tarkistaa siten, että käräjäoikeuksissa käräjänotaarit tai muut nuoremmat lainoppineet voisivat avustaa tuomareita asioiden valmistelussa?

Tällä hetkellä käräjänotaarit toimivat vähäisessä määrin kärjätuomareille jaetuissa asioissa valmistelijoina ja seuraavat asian käsittelyn aina tuomion antoon saakka. Koulutuksellisesti tästä on hyötyä käräjänotaarille ja ajankäytöllisesti kärjätuomareille. Tuomioistuinharjoitteluun valmistelutehtävien lisääminen antaisi monipuolisuutta. Mikäli käräjänotaarien määrää nostettaisiin maltillisesti, tuomioistuinharjoittelun työnkuvaa olisi mahdollista kehittää siihen suuntaan, että harjoittelu sisältäisi myös vaativien asioiden valmistelua. Myös tuomioistuinharjoitteluajankautta tulisi voida pidentää, mikäli valmistelu olisi osa harjoittelua. Ruotsissa auskultantit toimivat harjoittelijoina ja saavat työstä arvokasta kokemusta.

Erillisten valmistelijavirkojen rakentaminen osaksi käräjäoikeuksien henkilörakennetta ei olisi kannatettavaa. Nyt jo lakkautettu kärjäviskaalien juristikunta oli ongelmallinen kompetenssirajoitteitten vuoksi. Kärjätuomarin palkkausta matalampi palkkaus ei toimisi houkutteena nuorille juristeille.

6. Onko teillä muuta lausuttavaa?

Tuomioistuinharjoittelun päättävät auskultantit antavat harjoitteluvuodesta hyvää palautetta, vaikka vuosi on kaikille ajankäytöllisesti haasteellista aikaa. Harjoittelun hyödyt nähdään kuitenkin haittoja suuremmiksi.

Kujansuu Mari
Satakunnan käräjäoikeus

Helander Jaana
Satakunnan kärjäoikeus - Hallinto-osasto